

Слідчі (розшукові) дії, заходи забезпечення кримінального провадження

**Надання дозволу на проведення
обшуку як основної слідчої дії
та застосування слідчим суддею арешту
майна як заходу забезпечення
кримінального провадження**

Костянтин Шалота – слідчий суддя
Корольовського районного суду міста Житомира

Питання для обговорення:

- Особливості початкового етапу кримінального провадження
- Обшуки та виїмки у житлі чи іншому володінні
- Арешт майна та його скасування, оскарження бездіяльності щодо повернення тимчасово вилученого майна

Рекомендовані джерела для самостійної роботи:

Якщо існує олімпіада з математики,
то чому немає
паралімпіади з математики?
В ній би приймали участь гуманітарії, а всі
захоплювалися їх мужністю :))

Початок досудового розслідування

- ❑ Досудове розслідування розпочинається з **моменту внесення відомостей** до ЄРДР.
- ❑ Розслідування розпочинається лише у разі виявлення слідчим, прокурором з **будь-якого джерела** обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення.
- ❑ Здійснення досудового розслідування **до внесення відомостей до реєстру або без такого внесення не допускається**. Вчинення слідчих або розшукових дій до або без такого внесення - є підставою для відповідальності слідчого, прокурора за ст. 365 КК.
- ❑ У невідкладних випадках, до внесення відомостей до ЄРДР, може бути проведений **огляд місця події**, після завершення якого відповідні відомості вносяться до ЄРДР **негайно**.

Слідчі (розшукові) дії є діями, спрямованими на отримання (збирання) доказів або перевірку вже отриманих доказів у конкретному кримінальному провадженні

(Глава 20 КПК)

- Допит
- Пред'явлення особи, речей, трупа для впізнання
- Проникнення до житла чи іншого володіння особи
- Обшук
- Огляд
- Слідчий експеримент
- Освідчування особи
- Проведення експертизи
- Відібрання зразків для експертизи

Вимоги до проведення слідчих (розшукових) дій

- ❑ Перед проведенням слідчої (розшукової) дії особам, які беруть у ній участь, роз'яснюються їх права і обов'язки.
- ❑ Проведення слідчих (розшукових) дій **у нічний час (з 22 до 6 години) не допускається**, за винятком невідкладних випадків, коли затримка в їх проведенні може призвести до втрати слідів кримінального правопорушення чи втечі підозрюваного.
- ❑ Обшук або огляд житла чи іншого володіння особи, обшук особи здійснюються з обов'язковою участю не менше двох понятих **незалежно від застосування технічних засобів фіксування відповідної слідчої (розшукової) дії**.
- ❑ Слідчі (розшукові) дії **не можуть проводитися після закінчення строків досудового розслідування**.

Строк досудового розслідування (стаття 219 КПК)

- ❑ Строк досудового розслідування **до дня повідомлення особі про підозру** :

12 місяців - щодо злочину **невеликої або середньої тяжкості**;

18 місяців - щодо **тяжкого або особливо тяжкого** злочину.

- ❑ Досудове розслідування повинно бути закінчено:

протягом **2 місяців** - з дня повідомлення підозри у вчиненні **злочину**.

- ❑ Загальний строк досудового розслідування **не може перевищувати**:

6 місяців із дня повідомлення підозри у вчиненні злочину **невеликої або середньої тяжкості**;

12 місяців із дня повідомлення підозри у вчиненні **тяжкого або особливо тяжкого** злочину.

Продовження строку досудового розслідування (стаття 294 КПК)

- ❑ Строк досудового розслідування **до дня повідомлення особі про підозру** :
 - **слідчим суддею** за клопотанням прокурора або слідчого, погодженого з прокурором

- ❑ Строк досудового розслідування **з дня повідомлення особі про підозру** у вчиненні злочину:
 - керівником місцевої прокуратури, заступником Генерального прокурора – **до 3 місяців**;
 - **слідчим суддею** за клопотанням слідчого, погодженим з керівником регіональної прокуратури або його заступником, заступниками Генерального прокурора – **до 6 місяців** ;
 - **слідчим суддею**, за клопотанням слідчого, погодженим з Генеральним прокурором чи його заступниками – **до 12 місяців**.

Строки досудового розслідування. Чому це важливо?

- ❑ Слідчі (розшукові) дії не можуть проводитися **після закінчення строків досудового розслідування**, крім їх проведення за дорученням суду під час судового провадження
- ❑ Будь-які слідчі (розшукові) або негласні слідчі (розшукові) дії, проведені з порушенням цього правила, є недійсними, а **встановлені внаслідок них докази - недопустимими.**

Задача №1

- ❑ 25.11.2019 прокурор звернулась до Корольовського районного суду міста Житомира з клопотанням про продовження строку домашнього арешту підозрюваній ОСОБА_1 у кримінальному провадженні №12018060000000072 від 15.03.2018, строком на два місяці, з покладенням ряду обов'язків.
- ❑ 02.08.2019 ОСОБА_1 повідомлено про підозру у вчиненні вказаного кримінального правопорушення, передбаченого за ч.2 [ст. 307 Кримінального кодексу України](#).
- ❑ У судовому засіданні прокурор надав постанову заступника прокурора Житомирської обласні від 27.11.2019 про продовження строку розслідування у кримінальному провадженні №12018060000000072 від 15.03.2018 до шести місяців, тобто до 02.02.2020.
- ❑ **Чи правомірно заступником прокурора регіональної прокуратури продовжено строк досудового розслідування у даному кримінальному провадженні?**

Зміни в КПК щодо інституту строків досудового розслідування та Продовження строків досудового розслідування. Дію закону в часі..

- ❑ Частина перша, третя статті 219, стаття 294 в редакції Закону [№ 2147-VIII від 03.10.2017](#) («Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів») - зміни [підпункти 11-27, 45](#) пункту 7 § 1 розділу 4 Закону
- ❑ [пункт 4 § 2](#) розділу 4 Закону - [підпункти 11-27, 45](#) пункту 7 § 1 цього розділу **вводяться в дію через три місяці після набрання чинності цим Законом, не мають зворотної дії в часі та застосовуються до справ, по яким відомості про кримінальне правопорушення, внесені в Єдиний реєстр досудових розслідувань після введення в дію цих змін.**
- ❑ Розділ 6. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ - Цей Закон набирає чинності з **дня початку роботи Верховного Суду**, визначеного рішенням його Пленуму відповідно до [Закону України](#) "Про судоустрій і статус суддів"

Ухвала слідчого судді від 29.11.2019 у справі № 296/11338/19

4.4.1. Щодо доводів сторони захисту про те, що клопотання прокурора прокуратури Житомирської області про продовження строку тримання ОСОБА_1 під домашнім арештом **подане поза межами досудового розслідування** з порушенням норм чинного законодавства, слідчий суддя вважає за необхідне зазначити наступне.

4.4.2. Так, підпунктами 11-27, 45 пункту 7 § 1 розділу 4 [Закону України № 2147-VIII від 03.10.2017](#) внесено зміни у [статті 219, 294 КПК України](#) та встановлено новий порядок продовження строків досудового розслідування.

4.4.3. При цьому, пунктом 4 § 2 [Прикінцеві положення Розділу 4 Закону України № 2147-VIII від 03.10.2017](#) врегульовано, що підпункти 11-27, 45 пункту 7 § 1 цього [розділу Закону](#) вводяться в дію **через три місяці після набрання чинності цим Законом**, не мають зворотної дії в часі та застосовуються до справ, по яким відомості про кримінальне правопорушення, внесені в Єдиний реєстр досудових розслідувань після введення в дію цих змін.

Ухвала слідчого судді від 29.11.2019 у справі № 296/11338/19

4.4.4. Враховуючи, що [Закон України № 2147-VIII від 03.10.2017](#), який відповідно до Прикінцевих Положень набрав чинності з дня початку роботи Верховного Суду, визначеного рішенням його Пленуму відповідно до [Закону України "Про судоустрій і статус суддів"](#), тобто - 15.12.2017, то відповідно днем введення в дію положень підпункти 11-27, 45 пункту 7 § 1 [розділу 4 Закону](#) є **16.03.2018** (три місяці після набрання чинності цим Законом).

4.4.5. За таких обставин, слідчий суддя дійшов висновку, що про те, що положення статті 219 та 294 КПК України в редакції підпункти 11-27, 45 пункту 7 § 1 [розділу 4 Закону України № 2147-VIII від 03.10.2017](#) не застосовуються до кримінального провадження №1201806000000072, відомості до якого були внесені в Єдиний реєстр досудових розслідувань 15.03.2018, тобто до моменту введення в дію вказаних положень [Закону України № 2147-VIII від 03.10.2017](#).

Див. ухвалу в ЄДРСР - <http://reyestr.court.gov.ua/Review/86007430>

Задача №2

- ❑ 02.10.2019 до слідчого судді надійшло клопотання слідчого, погоджене з прокурором про продовження строк досудового розслідування у кримінальному провадженні №420181103300000014 від 19.03.2018 за ознаками злочину, передбаченого ч. 3 [ст. 425 КК України](#) на 12 місяців, а саме до 07.10.2020.
- ❑ У судовому засіданні слідчий надав постанову від 13.09.2019 про закриття ним кримінальне провадження №420181103300000014 від 19.03.2018, у зв'язку з відсутністю в діянні складу кримінального правопорушення, передбаченого [ст. 425 КК України](#), а також постанову прокурора від 01.10.2019 про скасування постанови слідчого про закриття кримінального провадження як необґрунтованої та відновлення досудового розслідування.
- ❑ Чи має строк закриття кримінального провадження №420181103300000014, із дня винесення постанови слідчого від 13.09.2019 до моменту її скасування прокурором постановою від 01.10.2019, враховуватися в загальний строк досудового розслідування?

Задача (продовження)

Стаття 219. Строки досудового розслідування

[...] 3. Строк із дня винесення постанови **про зупинення кримінального провадження до винесення постанови про відновлення кримінального провадження**, а також строк ознайомлення з матеріалами досудового розслідування сторонами кримінального провадження в порядку, передбаченому [статтею 290](#) цього Кодексу, **не включається у строки, передбачені цією статтею.**

Строк із дня винесення постанови про зупинення кримінального провадження до дня її скасування слідчим суддею включається у строки, передбачені цією статтею.

Ухвала слідчого судді від 03.10.2019

3.5. Надаючи правову оцінку вказаним обставинам, слідчий суддя виходить з наступного.

Так, частина 3 [статті 219 КПК України](#) передбачає два виключні випадки, коли строк не включається у строки досудового розслідування, а саме: (1) строк зупинення кримінального провадження та (2) строк ознайомлення з матеріалами досудового розслідування сторонами провадження.

3.6. При цьому, положеннями [КПК України](#) не встановлено інших випадків, за яких строк не включається у строки досудового розслідування, передбачені [статтею 219 КПК України](#), зокрема, й випадки закриття кримінального провадження з подальшим його скасуванням.

3.7. Інше тлумачення кримінального процесуального закону давало б органу досудового розслідування можливість **необмежену кількість разів продовжувати строки досудового розслідування** шляхом прийняття рішення про закриття кримінального провадження та подальшого його скасування, **чим спотворювало суть та зводило нанівець встановлений законодавцем правовий інститут обмеженості строків досудового розслідування.**

Ухвала слідчого судді від 03.10.2019

3.8. Слідчий суддя звертає увагу, що постанова слідчого про закриття кримінального провадження №420181103300000014 від 19.03.2018 була **скасована прокурором як незаконна та необґрунтована**, що жодним чином **не може служити виправданням для не врахування цього строку у строки досудового розслідування**.

3.9. За таких обставин, враховуючи, що строк досудового розслідування у кримінальному провадженні №420181103300000014 від 19.03.2018, **закінчився 19.09.2019**, а з клопотанням про продовження строку досудового розслідування у вказаному кримінальному провадженні слідчий звернувся до слідчого судді **лише 02.10.2019**, тобто після закінчення строку досудового розслідування, який відповідно до частини 5 [статті 294 КПК України](#) поновленню не підлягає, то слідчий суддя дійшов висновку, що **правові підстави для задоволення клопотання слідчого про продовження строку досудового розслідування у кримінальному провадженні відсутні**.

Див. ухвалу в ЄДРСР - <http://reyestr.court.gov.ua/Review/84758831>

Обшук офісу чи іншого приміщення

- ❑ Обшук **проводиться з метою:**
 - (1) виявлення та фіксації відомостей про обставини вчинення кримінального правопорушення,
 - (2) відшукування знаряддя кримінального правопорушення або майна, яке було здобуте у результаті його вчинення,
 - (3) встановлення місцезнаходження розшукуваних осіб.
- ❑ Обшук проводиться **на підставі ухвали слідчого судді** місцевого загального суду, в межах територіальної юрисдикції якого знаходиться орган досудового розслідування

Процедурні гарантії під час розгляду клопотання слідчим суддею

- ❑ Клопотання про обшук розглядається **в день його надходження** за участю слідчого/прокурора
- ❑ **Фіксування за допомогою технічних засобів** кримінального провадження під час розгляду питань слідчим суддею, крім вирішення питання про НС(Р)Д, **є обов'язковим* (!)**
- ❑ У разі відмови у задоволенні клопотання про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи слідчий, прокурор **не має права повторно звертатися до слідчого судді** з клопотанням про дозвіл на обшук того самого житла чи іншого володіння особи з тих самих підстав **(!)**
- ❑ Учасники судового провадження мають **право отримати копію запису судового засідання**, зробленого за допомогою технічного засобу
- ❑ Слідчий суддя може обмежити чи заборонити доступ стороні захисту до результатів технічного запису у разі, якщо **на обґрунтування клопотання про проведення обшуку** слідчий, прокурор **надали результати проведення НС(Р)Д**

Процедурні гарантії під час виконання ухвали слідчого судді

- ❑ Ухвала слідчого судді про дозвіл на обшук з підстав, зазначених у клопотанні прокурора, слідчого, надає **право проникнути до житла** чи іншого володіння особи **лише один раз**.
- ❑ Виконання ухвали слідчого судді про проведення обшуку в **обов'язковому порядку фіксується за допомогою звуко- та відеозаписувальних технічних засобів**.
- ❑ Право безперешкодного **фіксування проведення обшуку** за допомогою **відеозапису** надається **стороні захисту**.
- ❑ Слідчий, прокурор не має права заборонити учасникам обшуку **користуватися правовою допомогою адвоката або представника**. Слідчий, прокурор **зобов'язаний допустити такого адвоката або представника до обшуку** на будь-якому етапі його проведення.

Процедурні гарантії. Чому це ВАЖЛИВО?

❑ **Недопустимими** є також докази, що були отримані:

(1) під час виконання ухвали про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи у зв'язку з **недопущенням адвоката до цієї слідчої (розшукової) дії**. Факт недопущення до участі в обшуку адвокат зобов'язаний довести в суді під час судового провадження;

(2) під час виконання ухвали про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи, якщо така ухвала винесена слідчим суддею **без проведення повної технічної фіксації засідання (!)**

❑ Недопустимий доказ **не може бути використаний** при прийнятті **процесуальних рішень**, на нього **не може посилатися суд** при ухваленні **судового рішення**.

Правова доктрина «плід отруйного дерева»

- ❑ Доктрина «плодів отруйного дерева» (*fruit of the poisonous tree*) сформульована Європейським судом з прав людини у справах «Гефген проти Німеччини», «Тейксеїра де Кастро проти Португалії», «Шабельник проти України» «Балицький проти України», «Нечипорук і Йонкало проти України», «Яременко проти України».
- ❑ Суть доктрини: якщо джерело доказів є неналежним, то всі докази, отримані з його допомогою, будуть такими ж («Гефген проти Німеччини»). **Недопустимими є докази, здобуті із суттєвим порушенням прав та свобод людини.**
- ❑ Доктрина прийшла із країн з англо-саксонською системою права. В західній континентальній Європі не всі країни дотримуються такого категоричного підходу. Так, наприклад, в Німеччині суди схильні визнавати докази, отримані в результаті незаконного обшуку, а також докази, отримані в результаті розслідування, заснованого на доказах, отриманих незаконним шляхом.

Правова доктрина «плід отруйного дерева»

- ❑ У рішенні по справі *«Нечипорук і Йонкало проти України»* ЄСПЛ зазначив, що докази, отримані в кримінальному провадженні з **порушенням встановленого порядку, призводять до його несправедливості в цілому, незалежно від доказової сили таких доказів** і від того, чи мало їх використання вирішальне значення для засудження обвинуваченого судом.
- ❑ У рішеннях у справах *«Балицький проти України»*, *«Тейксейра де Кастро проти Португалії»*, *«Шабельник проти України»* ЄСПЛ застосував різновид доктрини *«плодів отруйного дерева»*, яка полягає в тому, що визнаються недопустимими не лише докази, безпосередньо отримані з порушеннями, а також **докази, яких не були б отримано, якби не було отримано перших**. Таким чином, допустимі самі по собі докази, отримані за допомогою відомостей, джерелом яких є недопустимі докази, стають недопустимими.
- ❑ У рішеннях у справах *«Хан проти Сполученого Королівства»*, *«Schenk v. Switzerland»* ЄСПЛ вказав, що при недопустимості одного доказу в єдиному ланцюжку суд **повинен вирішити питання про справедливість судового розгляду в цілому**. Тобто якщо процес у справі в цілому і загалом справедливий, то й отримані у незаконний спосіб докази **можуть бути прийнятними**

Застосування ККС ВС доктрини «плодів отруйного дерева»

- ❑ У [справі №153/109/17](#) ККС зазначив, що посилання сторони захисту на рішення ЄСПЛ є неприйнятими у вказаному кримінальному провадженні, оскільки ті докази, які сторона захисту просить визнати недопустимими, було отримано на підставі Кримінального процесуального кодексу, **не викликають у колегії суддів сумнівів**. До того ж доводи, зазначені в касаційній скарзі захисника, не можуть вважатися належним чином обґрунтованими. Адвокат, вказуючи на **«плоди отруйного дерева»**, не зазначає, **як недопустимість перелічених ним доказів вплинули чи могли вплинути на недопустимість інших доказів у цьому кримінальному провадженні**.
- ❑ У справі [№664/506/16-к](#) ККС констатував стосовно ж визнання доказу недопустимим за правилом «плодів отруйного дерева», що у рішенні суду має бути **чітко доведено похідний характер інформації, яка стала фактичною підставою для проведення відповідної слідчої (розшукової) дії, від дій, якими були істотно порушені права та свободи людини**.

Постанова ККС ВС від 08.10.2019 у справі № 639/8329/14-к в розвиток доктрини "плодів отруйного дерева"

"33. Вирішуючи питання про застосування правил статті 87 КПК до наданих сторонами доказів, Суд виходить з того, що ці положення можуть бути підставою для визнання доказів недопустимими не за будь-якого порушення процесуального закону, а лише у випадку порушення фундаментальних прав і свобод особи, гарантованих у документах, що згадані в цій статті.

34. Суд, визнаючи доказ недопустимим відповідно до частини 2 або 3 статті 87 КПК, має зазначити, який саме пункт цих положень став підставою для такого рішення.

35. Якщо суд визнає доказ недопустимим з посиланням на частину 1 статті 87 КПК, він має зазначити, наслідком порушення якого саме фундаментального права або свободи стало отримання цього доказу та хто саме зазнав такого порушення. Обґрунтовуючи наявність такого порушення, суд має послатися на конкретні норми Конституції та/або міжнародних договорів, якими гарантуються ці права і свободи, і за потреби на практику відповідних органів, уповноважених тлумачити ці норми.

Постанова ККС ВС від 08.10.2019 у справі № 639/8329/14-к в розвиток доктрини "плодів отруйного дерева"

36. Крім того, суд, вирішуючи питання щодо допустимості доказу з точки зору частини 1 статті 87 КПК, має обґрунтувати, **чому він вважає порушення фундаментального права або свободи настільки істотним, щоб зумовити визнання доказу недопустимим**".

"39. Суд також зазначає, що тлумачення частини 1 статті 87 КПК в частині **визнання недопустимими похідних доказів** призводить до висновку, що це **правило може бути застосовано до похідних доказів лише у разі, якщо первісні докази визнані недопустимими на підставі частин 1-3 статті 87 КПК**. Визнання недопустимими первісних доказів за іншими правилами допустимості, передбаченими КПК, **саме собою не дає підстав для визнання недопустимими похідних доказів на підставі частини 1 статті 87 КПК**.

40. Крім того, застосовуючи правило частини 1 статті 87 КПК в частині **визнання недопустимими похідних доказів**, суд має встановити **не лише те, що первісний доказ отриманий з порушенням фундаментальних прав і свобод людини і використовувався в процедурах, які призвели до отримання похідного доказу, а що похідний доказ здобутий саме завдяки тій інформації, яка міститься в доказі, що визнаний ним недопустимим відповідно до частини 1 статті 87 КПК**."

ЧЕТВЕРТА ПОПРАВКА ДО КОНСТИТУЦІЇ США

Право народу на охорону особи, житла, паперів та майна від необґрунтованих обшуків та арештів не має порушуватися. Жоден ордер не повинен видаватися інакше, як за наявності достатніх підстав, підтверджених присягою або урочистою заявою; при цьому ордер повинен містити докладне описання місця, що підлягає обшукові, осіб або предметів, які підлягають арешту.

(Ратифікована 15 грудня 1791 року)

Вирішення клопотання про дозвіл на обшук

Слідчий суддя **відмовляє у задоволенні клопотання про обшук**, якщо прокурор, слідчий не доведе наявність достатніх підстав вважати, що:

- 1) було **вчинено кримінальне правопорушення**;
- 2) відшукувані речі і документи **мають значення для досудового розслідування**;
- 3) відомості, які містяться у відшукуваних речах і документах, **можуть бути доказами під час судового розгляду**;
- 4) відшукувані речі, документи або особи **знаходяться у зазначеному в клопотанні житлі чи іншому володінні особи**;
- 5) за встановлених обставин **обшук є найбільш доцільним та ефективним способом відшукування та вилучення речей і документів**, які мають значення для досудового розслідування, а також встановлення місцезнаходження розшукуваних осіб, а також заходом, **пропорційним втручанням в особисте і сімейне життя особи**.

Зміст ухвали слідчого судді про дозвіл на обшук

- 1) **строк дії ухвали**, який **не може перевищувати одного місяця** з дня постановлення ухвали;
- 2) прокурора, слідчого, який подав клопотання про обшук;
- 3) положення закону, на підставі якого постановляється ухвала;
- 4) житло чи **інше володіння особи** або його частина, які **мають бути піддані обшуку**;
- 5) **особу**, якій **належить .. володіння**, та **особу**, у **фактичному володінні** якої воно знаходиться;
- 6) **речі, документи або осіб**, для виявлення яких проводиться обшук.

Важливо! Ухвала слідчого судді про дозвіл на проведення обшуку оскарженню не підлягає (!)

Рішення ЄСПЛ у справі «Смирнов проти Росії», заява № 71362/01

- ❑ Что касается, **производства обысков помещений и изъятий**, то Европейский Суд указывал, что Стороны **вправе счесть необходимым прибегать к таким мерам для получения вещественных доказательств совершения определенных преступлений**.
- ❑ Суд оценит были ли основания для применения таких мер **«важными» и «достаточными»**, и был ли соблюден вышеупомянутый **принцип пропорциональности применяемых мер**.
- ❑ [Во-первых] Суд должен сначала удостовериться, что **действующее законодательство и правоприменительная практика** предоставляют гражданам **адекватные и эффективные гарантии против злоупотреблений властью**. Во-вторых, Суд должен изучить **конкретные обстоятельства каждого дела** с тем, чтобы установить, был ли акт вмешательства государства в осуществление прав человека в этом деле **пропорциональным преследуемой при этом цели**.
- ❑ Критерии, которыми руководствуется Суд ..., являются — среди прочих — **обстоятельства, при которых выдавался ордер на обыск**, в частности, наличие дополнительных доказательств на момент издания ордера; содержание и сфера действия ордера на обыск; способ производства обыска, включая присутствие независимых наблюдателей при производстве обыска; масштабы возможных последствий обыска, которые могут отразиться на работе и репутации лица, у которого производится обыск.

Рішення ЄСПЛ у справі «Кузьменко проти України», заява № 49526/07

- ❑ Заявник стверджував, що внаслідок відмови національних судів розглянути його скаргу, подану відповідно до статей 2 та 4 КАСУ, йому було свавільно відмовлено у його праві в судовому порядку визначити суть його **скарги щодо заявленої незаконності обшуку його квартири**.
- ❑ Суд зазначає, що він уже розглянув оскаржувану процедуру КПК в різних інших ситуаціях та встановив, що **вона не може вважатися доступною, і може призвести до визначення скарг заявників, висунутих відповідно до статей 6 та 8 Конвенції і статті 1 Протоколу № 1** (Меріт проти України, № 66561/01, Котій проти України, № 28718/09, Зосимов проти України, № 4322/06).
- ❑ Беручи до уваги той факт, що **національні суди відмовилися розглядати скаргу заявника, подану відповідно до статей 2 і 4 КАСУ, посилаючи його до процедури, яка не була ні доступною, ні здатною привести до безпосереднього та оперативного вирішення цивільного позову заявника, Суд вважає, що заявникові було відмовлено в самій суті права на доступ до суду**.
- ❑ Відповідно, було **порушення пункту 1 статті 6 Конвенції**.

Тимчасове вилучення майна

- ❑ **Тимчасовим вилученням майна** є фактичне позбавлення підозрюваного або осіб, у володінні яких перебуває зазначене у частині другій цієї статті майно, **можливості володіти, користуватися та розпоряджатися певним майном до вирішення питання про арешт майна або його повернення.**
- ❑ **Тимчасове вилучення майна** може здійснюватися також **під час обшуку, огляду.**
- ❑ Слідчий, прокурор, інша уповноважена службова особа під час обшуку і тимчасового вилучення майна або негайно після їх здійснення **зобов'язана скласти відповідний протокол, копія якого надається особі, у якої вилучено майно, або її представнику.**

Тимчасове вилучення майна

- ❑ **Тимчасово вилученим може бути майно** у вигляді речей, документів, грошей тощо, щодо яких є достатні підстави вважати, що вони:
 - 1) підшукані, виготовлені, пристосовані чи використані як **засоби чи знаряддя вчинення кримінального правопорушення** та (або) **зберегли на собі його сліди**;
 - 2) призначалися (використовувалися) для **схиляння** особи до вчинення кримінального правопорушення, **фінансування** та/або **матеріального забезпечення** кримінального правопорушення або винагороди за його вчинення;
 - 3) є **предметом кримінального правопорушення**, у т.ч. пов'язаного з їх незаконним обігом;
 - 4) **одержані внаслідок вчинення** кримінального правопорушення та/або є **доходами від них**, а також майно, в яке їх було повністю або частково **перетворено**.

Заборона вилучення електронних інформаційних систем

- ❑ Тимчасове вилучення **електронних інформаційних систем** / їх частин, **мобільних терміналів систем зв'язку** для вивчення фізичних властивостей, які мають значення для кримінального провадження, здійснюється, якщо вони **безпосередньо зазначені в ухвалі суду**.
- ❑ **Забороняється тимчасове вилучення електронних інформаційних систем** або їх частин, мобільних терміналів систем зв'язку, крім випадків, коли:
 - (i) їх надання [...] є **необхідною умовою проведення експертного дослідження**, або
 - (ii) якщо такі **об'єкти отримані в результаті вчинення кримінального правопорушення** чи є **засобом або знаряддям його вчинення**, а також
 - (iii) якщо **доступ до них обмежується** їх власником, володільцем або утримувачем чи **пов'язаний з подоланням системи логічного захисту**.

Арешт майна

- ❑ **Арештом майна** є тимчасове, до його скасування позбавлення за ухвалою слідчого судді або суду **права на відчуження, розпорядження та/або користування майном**, щодо якого існує сукупність підстав чи розумних підозр вважати, що воно є:
 - (i) доказом злочину,
 - (ii) підлягає спеціальній конфіскації,
 - (iii) конфіскації у юридичної особи,
 - (iv) для забезпечення цивільного позову,
 - (v) стягнення з юридичної особи отриманої неправомірної вигоди,
 - (vi) можливої конфіскації майна.
- ❑ **Завданням арешту майна** є запобігання можливості його приховування, пошкодження, псування, знищення, перетворення, відчуження.

Арешт майна

- ❑ **Арешт майна** допускається з **метою забезпечення**:
 - 1) збереження **речових доказів**;
 - 2) **спеціальної конфіскації**;
 - 3) **конфіскації майна** щодо юридичної особи;
 - 4) **відшкодування шкоди**, завданої внаслідок кримінального правопорушення (цивільний позов), чи **стягнення** з юридичної особи **отриманої неправомірної вигоди**.

- ❑ **Арешт може бути накладений** на рухоме чи нерухоме майно, гроші у будь-якій валюті готівкою або у безготівковій формі, в тому числі кошти та цінності, що знаходяться на банківських рахунках чи на зберіганні у банках або інших фінансових установах, видаткові операції, цінні папери, майнові, корпоративні права, щодо яких ухвалою чи рішенням слідчого судді, суду визначено необхідність арешту майна.

Зміст ухвали слідчого судді про арешт майна

- 1) **перелік майна**, на яке накладено арешт;
- 2) підстави застосування арешту майна;
- 3) **перелік тимчасово вилученого майна**, яке підлягає поверненню особі, у разі прийняття такого рішення;
- 4) **заборону, обмеження розпоряджатися або користуватися майном** у разі їх передбачення та вказівку на таке майно;
- 5) **порядок виконання** ухвали із зазначенням **способу інформування** заінтересованих осіб.

У разі задоволення клопотання слідчий суддя застосовує **найменш обтяжливий спосіб арешту майна**, який **не призведе до зупинення або надмірного обмеження правомірної підприємницької діяльності особи**, або інших **наслідків**, які **суттєво позначаються на інтересах інших осіб**.

Наслідки вирішення питання про арешт майна

- ❑ Відмова у задоволенні або часткове задоволення клопотання про **арешт** майна тягне за собою негайне повернення особі всього або частини тимчасово вилученого майна.

- ❑ Внесені зміни згідно із Законом № 187-IX від 04.10.2019
- ❑ Слідчий, прокурор після отримання судового рішення про **відмову в задоволенні** або про **часткове задоволення** клопотання про **арешт** тимчасово вилученого майна, судового рішення про **повне** або **часткове скасування арешту** тимчасово вилученого майна повинні:
 - (i) негайно вжити заходів щодо виконання судового рішення та
 - (ii) направити повідомлення про його виконання слідчому судді.

Скасування арешту майна

- ❑ Питання повного або часткового скасування арешту майна вирішується **слідчим суддею** під час досудового розслідування чи суду під час судового провадження
- ❑ Власник або володільць майна, які **не були присутні при розгляді питання про арешт майна**, мають право заявити клопотання про **скасування арешту майна повністю або частково**.
- ❑ Арешт майна також **може бути скасовано повністю чи частково** за клопотанням власника або володільця майна, якщо вони доведуть, що в подальшому застосуванні цього заходу **відпала потреба** або **арешт накладено необґрунтовано**.
- ❑ Прокурор одночасно з винесенням **постанови про закриття кримінального провадження скасовує арешт майна**, якщо воно **не підлягає спеціальній конфіскації**.
- ❑ Ухвали слідчого судді про **арешт майна** або **відмову** у ньому може бути оскаржена власником або володільцем майна безпосередньо до суду апеляційної інстанції протягом п'яти днів з дня отримання нею копії судового рішення.

Повноваження слідчого судді, та оскарження дій і процесуальних рішень

- ❑ **Бездіяльність слідчого, прокурора**, яка полягає у **неповерненні тимчасово вилученого майна**, а також у нездійсненні інших процесуальних дій, які він зобов'язаний вчинити у визначений КПК України строк, може бути оскаржена **володільцем тимчасово вилученого майна**, іншою особою, права чи законні інтереси якої обмежуються під час досудового розслідування **до слідчого судді**.
- ❑ Тимчасово вилучене майно повертається особі, у якої воно було вилучено:
 - 1) за постановою прокурора, якщо він визнає таке вилучення майна безпідставним;
 - 2) за ухвалою слідчого судді, у разі відмови у задоволенні клопотання прокурора про арешт цього майна;
 - 3) у випадках, порушення строків подання слідчим, прокурором клопотання про арешт майна, або строків розгляду поданого клопотання слідчим суддею;
 - 4) у разі скасування арешту.

Ухвала апеляційного суду від 27.11.2019 у справі №296/10788/19 (питання арешту майна в аспекті дозволу на проведення обшуку)

Ухвалою слідчого судді Корольовського районного суду м. Житомира від 17.10.2019 було **відмовлено у задоволенні клопотання слідчого у даному кримінальному провадженні про надання дозволу на проведення обшуку** приміщення ТОВ "Фінансова компанія "А Фінанс", у якому здійснюється офіційний обмін валют, з метою знайдення та вилучення можливих знарядь та засобів вчинення, - **у зв'язку з недоведеністю фактів здійснення незаконних валютно-обмінних операцій у цьому приміщенні.**

Відповідно до **ухвали іншого слідчого судді** від 24.10.2019 у приміщенні ТОВ "Фінансова компанія "А Фінанс" було **проведено обшук з метою відшукування та вилучення об'єктів та знарядь кримінального правопорушення, а саме:**

бухгалтерської документації щодо проведених обмінно-валютних операцій, чорнових та рукописних записів щодо цих операцій, реєстратора розрахункових операцій, електронних носіїв інформації, жорстких дисків ПЕОМ та ноутбуків, інших речей та предметів, які можуть мати доказове значення для даного кримінального провадження, а також речей та предметів, вилучених з цивільного обігу.

Ухвала апеляційного суду від 27.11.2019 у справі №296/10788/19 (питання арешту майна в аспекті дозволу на проведення обшуку)

Під час апеляційного розгляду слідчим та прокурором не доведено, що після відмови слідчого судді у проведенні обшуку у приміщенні обмінного пункту ТОВ "Фінансова компанія "А Фінанс" у даному кримінальному провадженні були **одержані нові обставини, які б свідчили про можливе здійснення незаконних валютно-обмінних операцій у цьому приміщенні.**

У матеріалах справи також відсутні будь-які документи, яка підтверджують **обґрунтованість ухвали слідчого судді від 24.10.2019 про повторну дачу згоди на проведення обшуку у тому ж приміщенні.**

Крім того, під час обшуку 04.11.2019 було також **вилучена готівка**, яка використовується у законній діяльності ТОВ "Фінансова компанія "А Фінанс", **дозвіл на знайдення та вилучення якої не давався за змістом ухвали слідчого судді від 24.10.2019.**

Дякую за увагу!